

MATKO BOTIĆ

ŽIVOT IZ REKLAME ZA PIVO

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEĐUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

Roman *Metastaze* Ive Balenovića objavljen je 2006. uz poveću medijsku pompu. Izašao je pod pseudonimom i stvarnom identitetu pisca nije se neko vrijeme moglo ući u trag, što je pridonijelo brzom širenju fame o hrvatskom *Trainspottingu*, kako su ga površno častili novinski napisi. Surova i tmurna priča o petorici prijatelja iz jednoga zagrebačkog kvarta, koji anestetizirani svim mogućim opijatima preživljavaju na ruti između kafića i kladionice, stilski je problematično napisana, ali u sebi sadrži izrazit scenski potencijal pa stoga ne čudi brzina postavljanja dramatisirane verzije na daske Kerempuha. Sprema se i filmska verzija, po scenariju samog autora i u režiji Branka Schmidta.

Kerempuh kao mjesto kazališnog uprizorenja *Metastaza* logičan je izbor, budući da se temom i stilom nadovezuje na nekoliko predstava tog kazališta koje su se na *in yer face* način bavile surovom poratnom hrvatskom zbiljom. Pritom se Radakovićeve i Večekova trilogija, koja započinje s *Dobrodošli u plavi pakao*, a završava s *Metastazama*, tematski posebno bliskom dramom *Kaj sad?*, nameće kao posebno blizak kazališni pokušaj dokumentiranja svakodnevice i svojevrsna pret-hodnica Balenovićevoj udramljenoj prozi. No, dok se Ra-

daković kazališno lukavo koncentrirao na zgusnut prikaz jedne obitelji ili zbijanja u jednom interijeru, Balenovićev rengenski snimak šire zahvaća živote većeg broja lica i zahtijeva kompleksniju dramsku fakturu. Motivski kompleks kojim gradi priču, Balenović u potpunosti dijele s Radakovićem: rasap moralnih vrijednosti, nagomilane frustracije uzrokovane ratom i siromaštvom, bijeg u narkomaniju i alkoholizam, nasilje u obitelji i besperspektivnost poratne "izgubljene" generacije. Glumac Vilim Matula koristi termin *sportizam* kada želi opisati suvremenu kulturu življenja u kojoj se agresivnost prodaje pod "zdravu" kompetitivnost. Njegovim vlastitim riječima: *Težnja za pobjedom po svaku cijenu goni nas u sportizam, što nema veze sa sportom. To je više sportizam, dakle, spoj sporta i fašizma, a to je pak blisko ratu. Vladajuće grupe žive od rata, sporta i spektakla, čime stječu profit i ubijaju duhovnost. Upravo je tako shvaćena kultura sportizma društveno uređenje u kojem se odvija radnja Metastaza i to stanje rata pljuje rata okvir je svim događanjima u predstavi.*

Balenovićevu prozu na kazališnu scenu postavio je Boris Svrtan, i to u zahtjevnoj trostrukoj ulozi dramaturga, redatelja i scenografa. Primarno glumac, Svrtan

je radu na dramatisaciji *Metastaza* prišao sa željom da u scensku igru prebaci sve glavne rukavce proznog predloška i u gotovo tri sata komprimira razigranu nit priče romana. *Metastaze* su shvaćene kao posljedica neliječenija najakutnijih bolesti društva koje je prepušteno samo sebi i redatelj se ispravno odlučuje na ispisivanje dijagnoze, ali ne i na propisivanje terapije. Inteligentno korištenje reklamnih slogana koji svojim idiotskim porukama vrište sa scene upućuju na društvo koje na zastrašujuće dosljedan način oslikava najprimitivnije marketinške stereotype u vlastitoj strukturi. Muškarci su u *Metastazama*, kao i u reklami za pivo, snažno međusobno povezani i neodrasli *Petri Panovi* koji infantilnom zabavom bježe od odgovornosti, a žene su objekti svedeni na funkcije koje omogućuju nesmetan *status quo*. Svrtanova obrada Balenovićeve proze prepoznaje i detektira to stanje i pri tome ne bježi u paketići i samo-sažaljenje svojstveno sličnim teatarskim pokušajima.

Predstava počinje pomalo medveškovski, s protagonistom koji u funkciji izvandijegetskog pripovjedača upoznaje publiku s likovima i zbijanjima i s funkcionalnom rotirajućom scenografijom koja omogućuje brzu i nenametljivu izmjenu scenskog prostora. Pripovjedač se vrlo brzo povlači u vlastiti lik i radnja dalje teče brzim tempom, u hiperrealističnom ključu tipičnom za takvu vrstu kritički nastrojene predstave. Dramatisacija proznog predloška glavni je problem *Metastaza*. Dok se u prvoj trećini komada scene vješto nižu polako izgrađujući priču o isprepletenim odnosima ljudi u istom kvartu, u drugom dijelu ponestaje i ideja i tempa pa daljnji razvoj komada počinje robovati priči, odnosno nastojanju da se ona u punom obimu razumljivo ispriča. Stječe se dojam da je dramatisacija nastajala u hođu, usporedno s građenjem predstave, i samim time kao da nikad nije dobila zaokružen oblik, rezultirajući tako neujednačenom i razvučenom predstvom. Postupan pad kon-

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEĐUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

Hrvoje Kečkeš, Vilim Matula, Branka Trlin, Tarik Filipović

Mario Mirković, Hrvoje Kečkeš

centracije uzrokuju i povremena isključiva u jeftine što-
sove usmjerene nasmijavanju publike koje si ovaj ambi-
cizno građen komad ne bi smio dopustiti, a treba reći
i da je Svrtnan u znatnoj mjeri razblažio mučan Balenovi-
čev stil, ne iskoristišvi tako do kraja potencijal do samo-
ga ruba dovedenog besmisla naznačenog u proznom
predlošku.

Redatelj je, s druge strane, obavio dobar posao u
radu s glumcima, oblikujući mahom vrlo životne likove.
Vilim Matula izvrstan je u ulozi brutalnog nasilnika Krpe,
kojeg stvara potpuno realistično i svojom glumačkom
imažinacijom suvereno "nosi" cijelu predstavu. Agresiv-
nost Matulina lika neugodna je i zastrašujuća, tim više
što Matula uspijeva izdržati nametnuti iscrpljujući tem-
po do samog kraja. Mario Mirković Filipa igra s privid-
nom radošću koja u sebi skriva dubinsko neprihvatanje
vlastitog životnog stila, stvarajući tako lik bez suviše
karikaturalnosti, što uglavnom uspijeva i Borku Periću,

koji glumi s minimumom geste, čak i previše nenametlji-
vo. Hrvoje Kečkeš i Tarik Filipović imali su težak posao
uvjerljivog oblikovanja likova unesrećenih s teškim stup-
njem ovisnosti o alkoholu i drogama. Kečkeš je uvjerljiv
kao alkoholičar Kizo, s povremenim isključivima u pre-
tjeranu patetiku, dok je Filipović dobro zamišljenu ulogu
Mrtvog pokvario neuvjeljivom impostacijom glasa.
Branka Trlin kao konobarica Milica i Linda Begonja kao
Krpina žena Vesna izvrsne su u stišanim i mučnim inter-
pretacijama potlačenih žena, a solidne minijature ost-
varili su i Željko Königsnecht kao humorno obojen bivši
srpski oficir, Edo Vujić koji pomalo ponavlja svog Josipa
iz *Kaj sad?* i Mia Begović u dvjema ulogama od kojih se
posebno izdvaja lik drogom unakažena Lucije. Nina Erak
Svrtnan pouzdana je partnerica Edi Vujiću i Mariju
Mirkoviću, a Elizabeta Kukić uvjerljivo je iznijela teret
glumački zahtjevne interpretacije hendikepirane susje-
de Nadice. U ostalim ulogama nastupaju Vlatko Dulić,

Linda Begonja

Ana Maras, Kostadinka Velkovska, Antun Tudić, Ivana
Legati i Dragoljub Lazarov.

Metastaze su predstava čije postavljanje na scenu
Kerempuha treba pozdraviti unatoč spomenutim manj-
kavostima, prvenstveno zbog urbane i suvremene teme
i dubokog uvida u samu srž problema koji muče po-
ratnu generaciju luzera s asfalta. Kapital društvene
autorefleksivnosti koji se stvara ovakvim komadima
daje nadu da teatar može koračati usporedno s vremenom
u kojem nastaje, a valja pozdraviti i činjenicu da se
Balenovičeva proza, koja sadrži izuzetan dramski
potencijal, u vrlo kratkom roku našla na kazališnim
daskama. *Metastaze* u Kerempuhu tako više znače
ovogodišnjoj zagrebačkoj kazališnoj sezoni suvremeno-
šću kojom zrače i motivima koje obrađuju negoli sa-
mom provedbom tih motiva na sceni.